

כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

מה.

עין משפט
נר מצוה

בז א ב מ"י פ"ח מהל'
עבודת כוכבים הל' א
ג סמג לאוין קמה טוש"ע
י"ד סימן קמה סעיף א:
בז ג מ"י שם הלכה ז
טוש"ע שם סעיף ז:

רבינו חננאל

כוס זה לעבודת כוכבים
לא אמר כלום שאין
הקדש לעבודת כוכבים
ואני אומר אינה גנובה
נהי דלא אתסר נהי
מיהא איכא: **מתני'**
הכריכם העובדים את
ההרים ואת הגבעות הן
מותרין ומה שעליהן
אסורין שנאמר לא תחמוד
כסף וזהב עליהם ולקחת
לך מה שעליהם. אסור.
ר' יוסי הגלילי אומר
אלהיהם על ההרים ולא
ההרים אלהיהם כר.
ואמר ר' יוסי הגלילי
היינו תנא קמיא ואמר

אֱלֹהֵיהֶם עַל הַחֲרִים. פֶּרֶשׁ"י צִי"י אַחֲרִים זֶה לְשׁוֹנוֹ הֵן מוֹתֵינִי הַהֵרִים עֲלֵמָם מוֹתֵימָם לִזְרִיעָה וְלַחֲזוֹב אֲצִינָם מֵהֵם דִּמְחוּבֵר לֹא מִיתַסֵּר כַּדְרִישׁ עַל ר' יוֹסִי גִלְגִּילִי מֵאֱלֹהֵיהֶם עַל הַקֶּרֶס וְלֹא הַהֵרִים אֱלֹהֵיהֶם וּמֵה שֶׁלִּיהֶם בָּנוּן אִם יִפּוֹס בְּכֶסֶף וְהֵם אֶסְרִינִי שְׁנֹאֲמֵר לֹא תִחַמְדוּ כֶסֶף וְחֵבֶר

וְגו' וְאָף עַל גַּב דְּלִמְיֵהוּ לֹא עֲבֹדֹת כּוֹכָבִים מִיִּקְרֹוּ וְלֹא מִתַּסְרֹו גִזְרֵת הַתְּכֹז הִיא שִׂיחָא תְּלֹוס שְׁעִלְיָהּ כַּתְּלֹוס שֶׁל שָׂר עֲבֹדֹת כּוֹכָבִים דְּכַתִּיב לֹא תַחֲמוּד כִּסֵּף וְזֹהֵב עֲלֵיהֶם מֵה שֶׁהֵם עֹבְדִים מִשְׁמַע וְע"כ לִרְיִין אֵלֵינוּ לִפְרֹשׁ לֹא מִקְרֹו עֲבֹדֹת כּוֹכָבִים דְּאִמְרִי בְּהַשְׁוֹט (תוֹלִין מ. וס' ד"ה הָא)

הא דלמנר להר הא דלמנר לגדא דהר
שהשוחט לשם ההר לא מיקרי זבחי
ממים והא דמניא לקמן ועובדיה
בסיף משום האי טעמא הוא דלע"ג
ללא עבודת כוכבים מיכא לענין
אמורי עובדיהם מיהא עבודת
כוכבים קרו להו ולעבודת כוכבים
מיכוני (ה) דהו דומיא דמחוב צ"ב
עכ"ל והקשה ר"ת לפירוש זה דכיון
ללא מקרי עבודת כוכבים ותקרובתן
למדת א"כ אמאי יעשו עובדיהם
סיף הא אין זה עובד אלהים אחרים

לכן נראה לר"מ דודאי עבודת כוכבים מיקרו ומקורבנות אסורה ולכן עובדיהם בסייף והא דדרשנין ולא ההרים אלהיהם קאי אאבד מאבדון כלומר שאין צריך לעקור ההרים והא דלאמרין בששוחט יציון דלאמר להר אינו קרוי זמני ממזים ואינו אסור היינו בששוחט רחוק מן ההר שאז אין מתכוין לשם עבודת כוכבים וקריב לפירוש זה מנאמרי בפ' אחרים דרש"י ו"ל ומה שעליהם כגון אם יצופם זה ובסוף אסור שנאמר לא תחמוד כסף וזהב עליהם לקחת כן ואע"ג דלאהי לא מיתאבד וגזירת הכתוב הוא שההרים וגזעיהם קרקע ועולם אין בהם כח לנאסרם אבל עבודת כוכבים הוה ותלוס ⁽¹⁾ שלהם כחלוש של שאר עבודת כוכבים ומדע לך דעבודת כוכבים מיקרו דהא תניא לקמן ועובדיהם בסייף ואם לאו עבודת כוכבים נינהו עובדיהם אמאי נהרגין ובתמורה (דף כח:) מוקי לה להאי לא תחמוד אצעלי חיים דהו דומיא דמחזור עכ"ל ולפי זה קשה לר"י מדאמרין לקמן בפירקין (דף מו:) אי"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרבא או חילוף ומה נעבד שאסור בתלוש להדיות מותר במחזור לגבוה שנאמר אלהיהם ולא ההרים אלהיהם לא שנה אלהיהם ולא שנה לגבוה ואי ס"ד לעבודת כוכבים מיקרו היכי דייק דר"י לגבוה אשמוש דאין נאסר להדיות היי צעלי חיים דאין נאסרים להדיות ואפ"ה אסרי לגבוה ועוד חשה מה שפי' ר"מ ⁽¹⁾ דאין אינו קרוי זמני

ק קצת מן ההר מאי הוי הא קאמר צפירוש דלשם הר קא שמיט וא"כ
י לאו עבודת כוכבים מיקרי כדמשמע דהשוט (חולין דף ג.) ותקורבתן
וה והשתא נמי יחא הא דלמרינן לקמן דשרי לגבוה כיון שאין שם
ובין ואדון דפניך. לכאורה משמע הכא דר' יוסי הגלילי היה זקן
בן עזריה ור"ע ותימה דלמרינן בסוף אהור מקומן (ובסוף דף יז.)
יוסי הגלילי שמו דלמרינן נמי צפירובין (דף ג.) אשמה לו צפירוב
הר דתלמוד חדר הו לו ר' יוסי הגלילי לר"ע וכן ממנו בשמי ה
מוזכר באגדת הפסח ר"ע קודם ר"ע שהיה רבו כדמשמע בפ"י
ה בן עזריה: **כל** מקום שאתה מוצא הר גבוה בו, צירושלמי
הר אינו בהר ומיתסר. וא"ת מ"ש דליפוי הר אסור יותר מתקורבתו
אסור לת"ק ר' יוסי הגלילי סבר דחשיבנא ליה למחזיר כהר עזמו
א מייירי קרא אלף צנוי עבודת כוכבים וי"ל דהכי קא מייית דכי היכי
א דלפוי נעצה הכי נמי מתסרי ציפוי הר הנעצבנא אע"י אלא חכא
דמא תנא הצי צפוי לה אסור ותקורבתו שרי ואילו נעצב דלפוי חס
מרינן התם מתקיף לה רב חיינא טעמא דרבייה קרא לציפוי דבעלי
כתבי ואזדחם משמע מדלח מייית קרא אלף לגבוה הא להדיט מותר
ר"י דליפוי דתמורה מייירי דאינו נעצב ואינו עשי אלף לנזי בעלמא
אפי' נעצב ונראה לר"י דלרמי בר חמא כולוה תנאי דממתיין את להו
ג ות"ק מחמיר טפי ואוסר אפי' ציפוי של הר ולר"ע נמי אסור דאי
אין רענן אלהיהם כגון חילן שנטעו ולבסוף עצדו אלף ודאי אסור:
ולי תמך דר' תנא כהנא כטפויי אחי וי"ל דשאני הכא דקרא דלימית
ע שפיר לאסור ציפוי הר:

מִתְנִי' הַן מוֹסְרִין. ההרים עצמן מוֹסְרִין לַחֲזוֹב אֲבָנִים מֵהֶן וְלִיִּיעַ דְּמַחֲזִיר לֹא מַחֲסֵר כְּדִפְקָא לֵן (לְקַמֵּן) מֵאֲלֹהֵיהֶם עַל הַהִים וְלֹא הַהִים אֲלֵיהֶם כְּדִרִישׁ ר' יוֹסִי הַגְּלִילִי: **וְמֵה שְׁעִילֵהוּ.** כְּגוֹן אִם יִפֹּס וְזָב וְכָפֹר שְׂנֹאֲמֵר לֹא תַחֲמוֹד כֶּסֶף וְזָבַע עֲלֵיהֶם לִקְחָתָהּ לְרֹעֵי' וְלִדְלִיחָהּ לֹא עֲזָרָה

כוכבים מקרו ולא ממסרי גזירת
הכתוב היא [א] (ב) שהריס וגזעות שהן
קרקע עולם אין צהן כח לאסרן
אזל (ג) עבודת כוכבים מיהא (הו)
דמלוש שעליהם כמלוש של שאר עבודת
כוכבים שנאמר לא תחמוד עליהם
על כל שהן נעבדן משמע ועל כרחו
אנו צריכין לפרש ללא עבודת כוכבים
מיקרו דלמדינן בהשוטת (חולין דף
מ.) הא דאמר להר והא דאמר לגדא
דהר שהשוטת לשם הר לא מיקרי זבחי
מתיס^ט והא דמתיא לקמ^י ועובדיהם
בסיף משום האי טעמא הוא דלע"ג
ללא עבודת כוכבים יניחו לעיני
אימסורי עובדיהם מיהא לשם עבודת
כוכבים עבדי להו ולעבודת כוכבים
מיווני (י) חייב דמא דמורא דמוחזר
(כפרת בחרת דף קז.) (י) יוסי הגלילי
אומר. הכי המקרא מלמדנו שהמוחזר
אינו נאסר שנא' אדנ תאבדון את כל

המקומות אשר עמדו שם הגוים וגו' ומה תאזרו את חליהם על ההרים
משמע לנמים ופסיליהם שעל ההרים קרויים אלהיהם ולא ההרים
קרויים אלהיהם. ומאחר שהוא כן ומפני מה אשריהם אסורה ולא דרשין נמי
מתח כל עץ רענן אלהיהם ולא עץ רענן אלהיהם והלא אין מחובר
הוא ולמה אסרו הכתוב דכתיב^א ואשריהם תגדעון: מפני שיש בהן
ספיסם ידי אדם. ^ב שאדם נעוץ: אר"ע אני אוזין וואדון לפניך.
אפרש אלהן לפניך^ג שאין לנו לדרוש מיעוטא מתחת עץ רענן שלא
נאמר שלא למסור להם סימני מקום שרגילין אמורים לעבוד שם
עבודת כוכבים כדי שיפסחו ישראל שם ויצטרפו מיעוטא דהרים
וגבעות מיהא מינה ממעטינן ממשמעותיה דקרא שלא היה לאחד
את ההרים אבל כל עץ רענן היה לנו לאחד במקום אחד ואשריהם
תשרפון בזה^ד והכל לא נקטו ליה אלא משום סימנא: ג' ורבי
יוסי בגלילי היינו סנה קמא. בין למר זין למר הרים וגבעות שרו:
סנה קמא סבר ליפוי הר אינו דהר ומוסר. דכתיב לא תחמוד כסף
עליהם כל שעליהם: ורבי יוסי סבר ליפוי הר. בטל לגבי הר
וכיון דהר לאו עבודת כוכבים ליפוי נמי לא מיתסר ועליהם
דקרא אפסילי אלהיהם תלושין קאי: רב ששם אמר דכוני עלמא ליפוי
הר אינו דהר. ואסור ור' יוסף לעפויי אתנא קמא קמאי למיתסר:
אילו

מתים היכא ששוחט להר כיון שהוא רחוק מן ההר קמח דלפי' כ"ו ה"ו
מתכוין הוא לעבודת כוכבים לכן נראה לר"י כלשון ראשון של רש"י דח
מומרת ולא דמי לפעור דכתיב ציה ויאכלו וצחי מתים דהוא תלוש
עבודת כוכבים עליהם כלל והוי כאילו לא נעבדו: **אמר** ר"ע אני
מר"ע וגם צפרק בתרא דגיטין (דף פג.) צ"ש מוזרי ליה קודם ר"
גבי ר"ע ור"ע והיה שם תלמיד אחד שצ"ה לפני חכמים מחילה ו
צבחהו דר"מ שהיה מתלמידי בתראי של ר"ע גלילי (גלילי שטות ו
ואע"ג שמוכרו צפרק בתרא דגיטין מקמי ר"ע לא קשיא דכמו כ
דכתובות (דף פד:) ונשי' הטיב חוס' כתובות קה. ד"ה דחשיב וחס' סוטה ד.
פריך מצית הצחירה ומסקינ' ע"פ נציא נבנה שם: **תנא** קמא סבר צ"י
דשרי כדפרישית לעיל וי"ל דמיייר הכא ציפיו הנעבד אבא ההר ולכ
דשרי ואם תאמר אמאי מייית ת"ק קרא דלא תחמוד לאסור ציפיו הא
ישרי עבודת כוכבים אסורי מטעם תלוש ואע"ג דליכא בהו חדל לטיב
לניזונהו שהם נעבדים מחוברים אי ממי' וי"ל דקרא אסורה צבחהו ו
הוי איפכא דכדמשמע ריש פרק כל האסורים בתמורה (דף כה:) (ב) ו
חיים ממון הצקר להוציא הנעבד הא לא רבייה קרא ציפיו מומר לגבוי
ואע"ג דתקרוצת צעלי חיים אסור כדמשמע צ"פ דחולין (דף מ.) ואזו
א"כ איכא למימר דהוא דתמורה אחיא כ"י ויסי הגלילי דשרי ציפיו ה
אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור (א) ר"י ויסי הגלילי כדאמרין לקמן (ע)
שרי א"כ ר"ע היכי דריש דען רענן אחת לקימאס לימא דלחא למימר
ורבי יוסי הגלילי סבר ציפיו הר מותר ואם תאמר הא אמרינן

מסורת הש"ס

(א) רש"א מ"ו, (ב) [תהלים
קו], (ג) [דף מו.], (ד) בס"א
אינו, (ה) [דברים יב], (ו) [שם
יז], (ז) [שם יב], (ח) [צנצנא
בתרא לג.].

תורה אור השלם

1. פסילי אלהיהם
תשרפון באש לא תחמד
כסף וזהב עליהם ולקחת
לך פן תוקש בו כי
תועבת יי אלהיך הווא:
דברים ז כה
2. אבד תאבדון את כל
המקמות אשר עבדו שם
הגוים אשר אתם ירשים
אתם את אלהיהם על
ההרים הרמים ועל
הגבעות ותחת כל עץ
רענן:
דברים יב ב

הגהות הב"ח

[illegible]

הגהות הנר"א

[א] רש"י ד"ה ומה
שעליהם. שהריס. וגזעו
שכן קרקע עולם אין בהם
כח לאסוף אבל עצמות
כובדים מיהא הו. כל זה
נמחק ונ"ב זהו לפי אחרים
ועי' תוס' (עמ"ש רבינו
ציו"ד סי' קמה ס"ק ה):